

“Al cinema d’avui dia li falta la subtileza d’*‘El verdugo’*”

Quarenta-quatre anys després d’èsser estrenat, *El verdugo* torna a la gran pantalla. I l’hi porta el cineasta mallorquí Toni Bestard amb *El anónimo Caronte*. El film parla de la part del rodatge de la pel·lícula del tàndem Berlanga-Azcona a Mallorca, però des de l’òptica d’un actor extra. Amb més de noranta premis al damunt, Bestard espera l’impuls definitiu a la seva carrera cinematogràfica. Ha estat nominat per segon any consecutiu al Goya, ara pel curt-metratge documental *El anónimo Caronte*. El 3 de febrer serà quan l’Acadèmia farà públics els premis.

—*El anónimo Caronte* és un homeatge als actors extra, oi?

—Jo som un fan d’*El verdugo* i m’interessava de fer un documental sobre el rodatge d’aquest film a Mallorca. Quan arreplegava informació vaig topiar amb un retall de diari que parlava d’en Joan Ferrer, un actor afeccionat d’Ariany que ara té uns 80 anys i que a la pel·lícula interpretava el guàrdia civil que a les coves del Drac (Manacor) va a cercar, dalt una barca, el protagonista (Nino Manfredi). En entrevistar-lo em vaig trobar amb un home entranyable, ex-treballador de banca, que sentia una certa recança pel fet que la seva carrera artística hagués acabat amb *El verdugo*. Només hi surt tres minuts, però al poble, sempre que pot, en parla amb el seus amics. Aleshores vaig decidir de fer protagonista del documental en Joan Ferrer per donar-li un caire més humà.

—*El anónimo Caronte*, per què aquest títol?

—He posat aquest títol a partir d’un seguit d’anàlisis que havia llegit sobre allò que va ser *El verdugo*. A la mitologia grega, Caront era el barquer que al món d’ultratomba transportava les ànimes dels morts pel riu Aqueront. Així actua el guàrdia civil que interpreta Joan Ferrer quan va a buscar el botxí, Nino Manfredi, perquè executi una sen-

Entrevista amb Toni Bestard (Bunyola, 1973), el cineasta mallorquí que recrea ‘El Verdugo’, el film mític de Berlanga.

tència. Enmig de la Mallorca turística dels anys 60 on Manfredi es troba de vacances, Ferrer apareix com el fàtídic barquer grec.

—Per què us agrada tant *El verdugo*?

—Consider que és una de les cinc millors pel·lícules de la història del cinema espanyol. Va ser un projecte molt arriscat per l’època. Es va rodar el 1963 i es va estrenar l’any següent amb molts de talls. A partir d’un personatge que per necessitats econòmiques es fa botxí, el film és una crítica encoberta a la pena de mort, un dels pilars del sistema penitenciari del franquisme. Però es va poder veure sense censura a la Mostra de Venècia, on va guanyar el premi de la crítica. Allà Berlanga i l’actriu Emma Penella van haver de sortir per la porta del darrere perquè a l’entrada hi havia un grup de feixistes italians i espanyols que els esperaven per apallissar-los.

—Salvant les distàncies històriques, trobau a faltar avui dia films com *El verdugo*?

—Troba a faltar-ne la subtileza. Haver d’evitar contínuament la censura feia que els guions fossin més subtils, i ara ja no cal. Quan tens una barrera sempre fas servir la imaginació per botar-la. D’una altra banda, ara els creadors s’han adaptat a les necessitats de l’espectador, que demana pel·lícules amb un ritme més ràpid. Jo, als meus alumnes de la Universitat, els poso la pel·lícula *L’apartament* (1960), d’en Billy Wilder, i no la suporten. Tenen una altra manera de veure el cinema. És per això que ens hem d’esforçar a formar els joves en la cultura cinematogràfica.

—Fa poc les Illes s’han incorporat a l’Spain Film Commission i més recentment el govern ha anunciat la creació de l’Institut Balear Audiovisual. Com veieu les Balears com a plató cinematogràfic?

—Abans d’*El anónimo Caronte*, jo havia rodat tres curts-metratges a Mallorca, *El Viaje*, *Nino vudú* i *Pasajeros*. Durant set anys vaig estudiar i treballar a Madrid i ara mateix hauria de ser allà, perquè és on hi ha tota la producció àudio-visual. Vaig decidir de tornar per motius personals però marcant-me també un repte: volia començar a plantejar els meus projectes aquí. A Mallorca localitzacions tenim molt bones per a rodar films ambientats en uns altres països. Tenim la serra de Tramuntana, on a l’hivern fins i tot neva; al Trenc hi tenim una platja mig tropical; tenim Palma, que és una ciutat amb racons cosmopolites; i tenim l’interior, el camp, amb paisatges extraordinaris. És molta de varietat en un espai petit, la qual cosa facilita que els equips de producció es puguin moure amb més fluïdesa i amb poc temps. No obstant això, encara que el rodatge es pugui fer aquí sempre hi haurà enllaços amb Madrid, on la postproducció és més professionalitzada.

—Esteu satisfet d’haver començat a Mallorca?

—Sí, però no és fàcil. Moltes vegades un ha de viure i ha d’agafar feines

MIQUEL PIVERAS

Toni Bestard prepara el seu primer llarg-metratge, *El perfecto desconocido*, ambientat en un poble de l'interior de Mallorca.

que no voldria. A mi m'agradaria viure completament del cinema. Durant aquests anys he tingut alts i baixos, he tingut moments en què he estat a punt de tornar a Madrid. Però continuu lluint. Tanmateix, una de les coses positives d'haver-me quedat aquí és que no hi ha tanta de competència i podem enllestir més aviat els projectes amb vista a les ajudes econòmiques.

—Als curts-metratges que heu rodat a Mallorca la majoria dels personatges surten parlant en castellà. Ho feu per una qüestió de promoció?

“A Mallorca tenim localitzacions molt bones per a rodar films ambientats en uns altres països”

—Sí. Els festivals de curts-metratges són molt intensos i ho has de donar fàcil al públic. El fet d'haver de llegir subtítols pot distreure l'atenció d'allò que vull contar. A *El anónimo Caronte* vaig començar en català amb en Joan Ferrer; de sobte es va posar a xerrar en castellà amb una persona del meu equip que és castellanoparlant i vaig notar que era més entranyable. L'altra gent del poble, però, hi surt parlant en català.

—Però teniu cap dilema lingüístic a l'hora de rodar?

—Personalment, m'és igual, perquè som bilingüe. Tot dependrà de la història. Si, per exemple, un dia he de rodar *Bearn*, jo la rodaria en català de Mallorca. Jo entenc que per a la promoció és més fàcil en castellà, però dependrà de la història. Per a mi l'idioma no és cap inconvenient. Ara preparo el meu primer llarg-metratge, *El perfecto desconocido*, que estarà ambientat en un

poble de l'interior de Mallorca. Hi ha personatges mallorquins que parlaran en català, i n'hi ha que no parlaran ni en català ni en castellà, sinó en alemany.

—Creieu que al català li aniria bé de tenir al darrere una producció cinematogràfica més gran?

—Hi insistesc, depèn del projecte. Jo no pens en l'idioma sinó en la història. I si la història demana que sigui en català, serà en català, però si no, no. El que no podem fer és doblar pel·lícules que vénen de Carabanchel al català. És absurd. Hem d'acceptar que som bilingües. Però en sentit contrari ha de passar igual. Si tenim un film rodat a sa Pobla, amb personatges de sa Pobla, han de parlar en la seva llengua materna. Però això ho ha d'acceptar la gent de Carabanchel que hauran de posar subtítols, perquè el català i el castellà són llengües oficials.

Antoni Janer Torrens